

**2004 MALÎ YILI GENEL VE KATMA BÜTÇE
KANUN TASARILARI İLE 2002 MALÎ YILI GENEL
VE KATMA BÜTÇE KESİN HESAP KANUNU
TASARILARININ PLAN VE BÜTÇE
KOMİSYONU GÖRÜŞME
TUTANAKLARI**

11.11.2003

**İ Ç İ N D E K İ L E R
SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
Genel Müdürlüğü**

BAŞKAN –Sayın Kaptan, teşekkür ederim.

Sayın Hamzaçebi, buyurun.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; ben de, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının görev alanında Fiskobirlik'in olması nedeniyle, fındık politikaları üzerine görüşlerimi açıklamak istiyorum.

Sayın Bakanım, değerli arkadaşlar; fındık konusunda son on yıllık dönemi değerlendirecek, fındık politikasında hükümetlerin devamlı bir zikzak çizdiğini görürüz. Bir hükümetin benimsediği politika bir başka hükümet tarafından değiştirilebilmekte veya aynı hükümet döneminde dahi bir yıl uygulanan politikadan ertesi yıl biraz vazgeçilebilmekte veya farklı politika uygulanabilmektedir. Hepinizin bildiği gibi, fındıkta, Türkiye, 2003 yılındaki iklim şartlarından doğan rekor düşüküklüğünü dikkate almazsak, ortalama 650 000 tonluk yıllık üretimle dünya üretiminin yüzde 75'ini sağlamakta ve Türkiye, üretiminin yüzde 75'ini de ihraç etmektedir. Bu yönüyle, dünya piyasasına Türkiye'nin hâkim olduğu bir üründür. O nedenle, fındık politikası çok önemli olmaktadır. Diğer bütün tarım ürünlerinde Türkiye dünyada belirlenen fiyatları benimsemek durumundayken, fındıkta Türkiye'nin belirlemiş olduğu fiyat politikası otomatikman dünya fiyatını oluşturmaktadır. Bu nedenle, fındık politikası dediğimiz zaman, fiyatın ne olacağı konusu hemen önümüze çıkmaktadır. Bir dönem çok yüksek fiyatlar da uygulanmıştır fındıkta; kilogramda 2,5 dolara yaklaşan fiyatlar üretici yönünden son derece olumlu sonuçlar vermiş, hatta, o yıllarda Türkiye'nin ihracat gelirini son derece olumlu etkilemiş ve bu yönüyle o fiyatlar, o yıllarda, herkes tarafından çok olumlu karşılanan fiyatlar olmuştur. Ancak, böylesine yüksek fiyatın Türkiye açısından riski, diğer ülkelerdeki fındık üreticilerinin de bu yüksek fiyat nedeniyle oluşan dünya fiyatı nedeniyle piyasaya girmek için üretimlerini artırmaları olmuştur; yani, her

yüksek fiyat, her zaman, uzun vadeli olarak baktığımızda, bütün kesimler açısından, bütün sektörler açısından çok olumlu sonuç vermeyebilir. 2,5 dolarlık fiyat 1 dolara kadar inmiştir. Seçim öncesi hatırlayacaksınız, 57 nci hükümet, kilogramda 1 615 000 liralık fiyat vermiş, o zamanki Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkanımız da, o fiyatın, iktidar olmaları halinde 2 000 000 liraya çıkarılacağı sözünü vermiştir. O fiyat gerçekleşti, gerçekleşmedi, o konuya girmek istemiyorum;ama, 2003 yılına geldiğimizde, Adalet ve Kalkınma Partisinin fındık konusunda, bir önceki yıldaki, 2002 yılındaki beyanının aksine, fındıkta bir fiyat açıklamama politikasına girdiğini görüyoruz. Daha doğrusu, sektörle, üreticilerle yapılan toplantılarda, acaba, 1 dolar civarında veya 1 doların biraz üzerinde bir fiyat açıklayabilir miyiz çabaları içerisinde olunmuş, daha sonra da, bu çabalardan vazgeçilerek, Sayın Başbakan “fındık işi benim işim değildir, fındık işi Fiskobirlik’in işidir, hatta, Fiskobirlik bile piyasa yapıcılığı rolüne soyunmamalı” deyip, kendisini çekmiştir. Bu, çok önemli bir politika değişikliğidir ve popülizmin kendisidir. Bir yıl önce, iktidar olunması halinde fındığa 2 000 000 lira fiyat vereceğim diyen Sayın Başbakan, bir yıl sonra “fındık benim işim değil” diyerek, kendisini bu politikanın dışında bırakmıştır.

Değerli arkadaşlarım, bütün tarım ürünlerinde fiyatı piyasa belirleyebilir. Piyasa ekonomisine eğer inanıyorsak, gerçekten, fiyatı piyasa belirlemeli ki, bazı ürünlerde Türkiye gereksiz yere arz fazlasına sahip olmasın, gereksiz üretim yapmasın, bazı ürünler de arz açığına neden olmasın. Çiftçiyi doğrudan gelir desteğiyle destekleyelim, girdi desteğiyle destekleyelim, prim uygulamalarıyla destekleyelim; ama, aynı şeyi fındıkta söylemek mümkün değildir. Fındığı eğer piyasa şartlarına bırakalım derseniz, fındık fiyatını piyasa belirlesin derseniz, bunun anlamı, fındık fiyatını, Türkiye’den fındık ithal eden yabancı alıcılar belirlesin demektir. O nedenle, bunu doğru bulmuyorum. Hükümetin fındık politikasını değiştirmesi gerektiğini ifade ediyorum.

Yapılması gereken, uzun vadeli bir bakış açısıyla, fındıkta üç yıllık, dört yıllık bir fiyatı şimdiden açıklamaktır. Yani, önümüzdeki yıl üretim dönemi gelmeden, fındıkta, Türkiye, üç yıllık bir dönem için belirli fiyat aralığını esas alarak bu fiyatı dünyaya ilan etmeli ve sezon açılmadan başlayacak olan alivre alışlarda da tüccar hangi fiyattan satın alacağını bilebilmeli, Avrupalı ithalatçılar da fındık fiyatının ne olacağını bilerek ona göre kendi politikalarını belirlemelidir.

Şunu her zaman söylüyorum: Fındıkta sadece üretici açısından değil, ihracatçı açısından da bakacağız, Türkiye açısından da bakacağız ve vereceğimiz fiyat hem üreticiyi mağdur etmeyecek hem Türkiye’nin ihracat gelirini düşürmeyecek hem de yabancı fındık üreticilerini, yabancı ülkelerde fındık üreticilerini bu piyasaya sokmayacak bir fiyat olmalıdır.

Ben, Sayın Bakana, görev alanında olması nedeniyle bu konudaki görüşlerimi iletmeyi bir görev sayıyorum.

İkinci bir konu, fındık konusunda Fiskobirlik bu sene, daha doğrusu, Hazine Müsteşarlığı 2002 yılı ürününden elinde kalan stoklarında yanlış bir fiyat politikası izlemiştir. Rekoltenin

650 000 ton yerine 400 000 ton civarında olacak olması nedeniyle fındık fiyatının yükseleceği çok açıkken, fiyatı düşük tutmak kaygısıyla, Hazine Müsteşarlığı, 50 000 tonluk fındığın 37 000 tonunu 1 600 000 lira civarında fiyatla piyasaya sürmüştür. Bu, hazine zararına neden olan bir uygulama olmuştur, gereksiz yere olmuştur. 1 600 000 liralık fiyatla, 37 000 tonluk stokla piyasada fiyatın düzenlenme olanağı zaten bulunmamaktadır, gereksiz yere, şu anda, fiyat, 2 500 000- 2 700 000 lira civarındadır. 1 600 000 lira civarında 37 000 tonluk fındığın satışıyla Hazine zararı oluşmuştur.

Sayın Bakanım, değerli arkadaşlar; sözlerimi fındıkla ilgili olarak burada bitiriyorum.

Organize sanayi bölgeleriyle ilgili olarak, Sayın Bakana bir soru yöneltmek istiyorum. Organize sanayi bölgeleri konusunda Bakanlığımızın klasik politikası yine devam edecek midir? Yeni, organize sanayi bölgeleri yapımı düşünülmekte midir? Organize sanayi bölgeleri yapımı, inşası, bu alanların tahsisi konusunda bir politika değişikliği var mıdır? Bu konudaki görüşlerini öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Buyurun Sayın Hamzaçebi.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Trabzon'un Vakfıkebir ve Beşikdüzü İlçelerinde her türlü hazırlığı tamamlanmış olan organize sanayi bölgelerinin gerçekleştirilmesi durumu üzerinde bakanlığın projeleri nedir? Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

.....
.....

Sayın Hamzaçebi, buyurun.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; sosyal güvenlik, bizim kamu finansmanının en büyük açıklarından birisi. Kamu finansmanını zorlayan en büyük kalemimiz sosyal güvenlik. 1999 yılında sosyal güvenlik reformu adına bir düzenleme yaptık. Bunun ilk olumlu sonuçlarını 2000 yılında gördük; ancak, daha sonra 2001 ve 2002 uygulamaları, sosyal güvenlik açıkları yönünden hiç de iç açıcı olmadı. 2003 yılına geldiğimizde de sosyal güvenlik sistemindeki açıkların çok daha fazla arttığını gördük.

Hatırlayacaksınız, 2003 yılı bütçesini burada görüştüğümüz de, bütçeden sosyal güvenlik kurumlarına yapılan transferin 14,9 katrilyon lira olarak planlandığını görmüştük ve bu rakamın içine sığamayacağını, bu rakamın yeterli olmayacağını ifade etmiştik ve 2003 yıl sonu gerçekleşmesinin de, 16,2 katrilyon lira olacağı anlaşılıyor, Hükümetin Ek Bütçe Kanun Tasarısına göre. O eleştirdiğimiz, 2002 yılında sosyal güvenlik açıklarının gayri safi

millî hasılaya oranı 4,1'di, bu yıl sonunu, Hükümet, 4,5'le kapatacak. 2004 yılı için öngörülen açık tutarı ise, 15,9 katrilyon lira.

Şimdi, bunun üzerinde durmak istiyorum, 2003 yılı açığı 16,2, 2004 yılı açığı 15,9 katrilyon lira. Nominal olarak bir azalış var. Bu azalış nereden kaynaklanıyor, bunu gerçekten irdelemek gerekir. Hakikaten bu bütçe açığı, sosyal güvenlik açığı, samimi midir değil midir, bunun üzerinde durmak gerekir. Öncelikle şunu görüyorum, sosyal destek ödemesi yapılmıştı bu yıl Bağ-Kur ve SSK emeklilerine ve bunun tutarının 2,9 katrilyon lira civarında olduğu anlaşılıyor. 2004 yılı için bu rakam 1 katrilyon lira olarak gözüküyor. Ben şunu merak ediyorum ve Sayın Bakanın açıklamasını rica ediyorum, sosyal güvenlik sistemindeki en büyük açığı oluşturan kalemlerin başında bu kalem gelmektedir. 2,9'dan 1 katrilyona inmektedir; acaba, bu emeklilerimize yapılacak olan ödemelerde hiçbir artış düşünmüyor mu hükümet? Veya bunun dışında bir tasarruf kalemi var ise, hayır, sosyal destek ödemesinde biz artış düşünüyoruz; ama, bunun dışına şu unsurlardan tasarruf ediyoruz diyorsa Sayın Bakan, onu açıklarlarsa, mutlu olurum.

Bir ikinci konu, sosyal güvenlik kurumlarını konuşurken, birçok arkadaşımızın konuştuğu Türkiye'de işsizlik. İşsizlik hakikaten, 2 yıldır büyüme olmasına rağmen, Türkiye'nin en önemli konusu, en önemli sosyal konusu. 2002'de ekonomi yüzde 7,8 büyüdü, 2003'te yüzde 5 büyüyeceği anlaşılıyor ve enflasyon göstergemiz iyi, ihracat göstergemiz iyi, ama, ona rağmen, işsizlik oranında artış var. Geçen yıl yüzde 9,3 olan işsizlik oranı, bu yıl yüzde 10'a çıkıyor. 279 000 kişi, geçen yıla kıyasla işini kaybetti. Kriz olan 2001 yılında dahi, istihdam oranı daha yüksek, işsiz sayısı bu kadar yüksek değil. Peki, ekonomide bu olumlu göstergelere rağmen, işsiz sayısı neden artıyor; en büyük nedeni, işletmeler, rekabet edebilmek için, ayakta durabilmek için, işçi çıkarıyor; en büyük neden olarak ben bunu görüyorum. Bu, gerçekten önemli bir sorun. Böyle bir sorun karşısında, bizim işsizlik fonumuz var. Bu konuya sık sık vurgu yapıyorum. Bugün, başka bazı arkadaşlarımın da aynı konuya eğildiğini gördüm, mutlu oldum. İşsizlik fonu, büyüklüğü çok önemli rakamlara ulaştı. Bu yıl sonu, varlığının 8,8 katrilyon lira olacağı anlaşılıyor ve işsizlik fonunun 2003 yılı geliri, toplam 4 katrilyon lira. Bunun 2,6 katrilyon lirası faizden geliyor. Fonun gelirleri, fon yönetimi tarafından nemalandırılıyor ve bunun faiz geliri 2,6 katrilyon lira. Bugüne kadar ödenen tutar, Sayın Bakanın açıklamasına göre, 151 trilyon lira. Yıl sonuna kadar ödenmesi planlananla birlikte, 155 trilyona ulaşacak. 2004 için ne programlanıyor işsizlik fonunda; fonun varlığı 13,6 katrilyon liraya ulaşıyor, fonun geliri 5 katrilyon lira, bunun 3 katrilyonu faiz gelirinden gelecek yine; ama, işsizlere yapılacak ödemenin tutarı, sadece 488 trilyon lira, önümüzdeki yıl için. Bu kadar büyük varlığa, yani, ödemeye kıyasla bu kadar büyük varlığa ulaşmış olan fon büyüklüğünü, fon varlığını, Türkiye'nin en ağır işsizliğini yaşadığı bu dönemde kullanmayacağız, ne zaman kullanacağız?! Şüphesiz, yasadan geliyor bunu kullanamamak. Yasa, ödemeyi çok sıkı şartlara bağlamış. Yasa bu haliyle uygulandığı sürece, işsizlere ödeme yapma olanağı yok. Bu rakamların dışında bir ödeme yapma olanağı yok. En ağır işsizliği yaşadığımızı göre, işsizlerin yaralarını hafifletmemiz gereken dönem bu dönemdir. O halde, ilgili yasayı değiştirip, bu rakamı önümüzdeki yıl için 488 trilyon olarak planlanmış bu rakamı, daha anlamlı rakamlara çıkarmak gerekir.

Sayın Bakanım, değerli arkadaşlar; konuşan arkadaşlarımızın bir bölümü, yoksulluk konusuna değindiler. Her ne kadar, sizin bakanlığınızın görev alanına girmese de, ben de bu konuya kısaca değinmek istiyorum. Bütçenin sosyal yanını değerlendirirken, yoksullukla mücadele yanını da değerlendirmek gerekir. Türkiye’de, yoksulun oranı yüzde 15; acil eylem planının vermiş olduğu oranı söylüyorum; yani, nüfusun 10 milyonu, yoksulluk sınırının altında yaşıyor. Yoksulluk sınırını da günde 1 dolar olarak alırsak –Dünya Bankasının rakamıdır- açlık sınırı; mutlak yoksulluk sınırı, yani, günde 1 dolar ve altı, açlık sınırı, yoksulluk sınırı, her iki şekilde de tanımlayabiliriz, çok önemli bir rakamdır. Bunun için, hükümetin elinde muhtelif araçlar mevcuttur. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu, İşsizlik Fonu yine bunun bir aracıdır, işsiz kalmış olan insanlar için. Diğer başka kurumlar vardır. Bu kurumların elindeki fonları, bu bütçe imkânlarına rağmen bir miktar daha artırma esnekliği olabilir diye düşünüyorum. Çok kısıtlı imkânlara rağmen, bir miktar burada esneklik kullanılabilir. Yoksa, gerçekten, diğer o münferit uygulamalarla, özel sektörün yaptığı olabilir, bazı işadamlarının yaptığı olabilir, çadır uygulamasıyla, iftar uygulamasıyla veya evlere erzak yardımı uygulamasıyla, yoksullukla mücadele etme imkanı yoktur. Onu daha kurumsal bir yapıya kavuşturup, bütün ilgili birimleri tek bir çatı altında toplayıp ve harcama kriterlerini de koyarak, yoksullukla mücadelede daha sağlam, ciddi bir yapı kurmalıyız diye düşünüyorum.

Sayın Bakanım, değerli arkadaşlar; prim alacaklarının yeniden yapılandırılması konusuna değinmek istiyorum. Gerçekte mevcut uygulamayı, ben kural olarak yanlış bulmuyorum. Yapılan uygulamayı, düzenleme olarak yanlış bulmuyorum. Yanlışlık şurada oldu: Vergi affı lafını hükümet ortaya attığı zaman, mükellefler, nasıl vergi borçlarını ödememe eğilimi içine girdilerse, aynı şekilde, vergi affının ardından, bir prim affı da çıkabilir düşüncesiyle, vatandaşlar prim borçlarını ödemediler. Bir kısmı zaten ödeyecek durumda değildi; ama, ödeyebilecek durumda olanlar da, zaten, bir prim affı çıkar düşüncesiyle, bu ödemelerini ertelediler. Prim yeniden yapılandırılmasının vergi barışına kıyasla, vergi affına kıyasla daha başarısız gözükmesinin nedeni budur. Mükellefler, prim borçları bir beklenti içine itilmişlerdir; ama, o beklenti bu düzenlemeyle karşılanmayınca, şimdi mükellefin şikayeti çıkmaktadır.

Prim alacaklarının tahsilinde gecikme zammı oranının düşürülmesini, oldukça ciddi biçimde düşürülmesini, ben kurum açısından çok doğru bulmadığımı ifade etmek istiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Toparlıyorum Sayın Başkan.

Yüzde 7’lik gecikme zammı oranı, şu an çok yüksek; Maliye Bakanlığının zaten bunu düşürmesi gerekir. Önümüzdeki yıl için yıl sonu enflasyon hedefinin yüzde 12 olduğunu dikkate alırsak, ortalama tabii ki daha yüksek, bu yüzde 7’lik oran son derece yüksek; ancak, yüzde 2,1’lik oranı da çok düşük bulduğumu ifade etmek istiyorum. Bunu, mutlaka,

kredi faiziyle paralel götürmek gerekir. Devlet iç borçlanma senetlerindeki ortalama faizi alarak veya bir başka, Merkez Bankasının reeskont oranlarını alarak bir faiz oranını belirlemeyi doğru bulmuyorum. Kredi faizleriyle paralel gitmek zorundadır. Aksi takdirde, prim borcuyla, mükellef finansman imkanına kavuşur. Bankadan, çok daha kolay, çok daha ucuz bir kredi imkanını kavuşur. O paralelliği kurmak gerekir ve Maliye Bakanlığının indirilecek olan gecikme zammı oranıyla paralel gitmenin daha doğru olacağını düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.